

PERFORMANCA DHE POLITIKA GJUHËSORE PËR ONOMASTIKËN – TOPONIMINË

Nexhip MERKURI
Universiteti “Ismail Qemali”, Vlorë

Punim studimor

Përmbajtje e shkurtër: Studimi paraqet hulumtimin e bërë për një hark kohor prej 110 vjetësh tek emërvendet e një bashkësie gjuhësore, për rritjen e performancës në onomastikë. Ky studim i plotëson më tej ato pak hulumtime për performancën gjuhësore si rrjedhojë e zbatimit të politikës gjuhësore në një fushë të caktuar, por edhe të emërvendeve. Paraqitja më e gjerë e lëndës pasqyron edhe qëndrimin e vetëdijshëm të shoqërisë në raport me onomastikën, ndaj emërvendeve ndër shekuj, sidomos sot kur rikthehen politika gjuhësore të paargumentuara dhe jo të studiuara shkencërisht. Së këndejmi propozohen disa variante për gjetjen e zgjidhjeve më të mira për kompleksin tingullor si hulumtim të rrafshet e gjuhës duke mos u përqendruar vetëm me njoftimin e bashkësisë shoqërore për ndryshimin. Botimet në Shqipëri dhe në trojet përreth do ta kenë të nevojshme të trajtojnë ato emërvende që janë quajtur të pazbërthyeshme, sepse edhe hartuesit e politikave gjuhësore në shekuj nuk mundën ta shformonin kompleksin tingullor dhe konceptin e përgjithësuar të këto emërvende që sot janë monument i lashtë ilir-arbëror-shqiptar.

Fjalë çelësa: *performancë gjuhësore, onomastikë, disiplinë “politikë dhe planifikim gjuhësor”, rrafshet e gjuhës.*

Termi “*performancë*” si përdorim i nënsistemeve të gjuhës në emërvende po tërheq studiues edhe në fushën e onomastikës. Ka pak hulumtime për performancën gjuhësore si rrjedhojë e zbatimit të politikës gjuhësore në

një fushë të caktuar, pra edhe të emërvendeve. Ndoshta një nga faktorët jo shumë dobiprurës vjen nga shkaku i mos qartësimi për të emërtuar këtë fushë studimi. Kështu, krahas termit *planifikim gjuhësor*, janë përdorur edhe një varg termash të tjerë, si: *glotopolitikë* (1951), *gjuhësi inxhinierike* (1956) *zhvillim gjuhësor* (language development), *politikë gjuhësore*, *gjuhësi praktike*, *gjuhësi preskriptive*, *gjuhësi normative*, *teori e planifikimit gjuhësor* etj.¹

Për lexuesin a hulumtuesin do të ishte më e qartë nëse do të niseshin nga Rilindja e që paraqet një tjetër këndvështrim të të madhit Sami Frashëri. Detyrën e krijimit të gjuhës “*letrarishte të të gjithë Shqipërisë*”, Samiu nuk e shihte si një proces spontan, por si një *ndërtim të vullnetshëm*, si një planifikim gjuhësor. Duke u nisur nga karakteri sistemor i gjuhës propozuam ndërtimin e një lënde “*Politikë dhe planifikim gjuhësor*”. Emërtimi i një moduli “*Politikë dhe planifikim gjuhësor*” të zinte vend si lëndë e veçantë në planet mësimore të gjuhësisë në nivelin e dytë dhe të tretë të universitetit. Kjo disiplinë do të përgatiste gjuhëtarët e ardhshëm. Për fatin e mirë të këtij moduli si lëndë mësimore ishte paraqitja e gjerë nga prof. Rami Memushaj, në botimin e veçantë me shumë faqe “*Për shqipen standarde*”², i cili e lehtësonte ndërtimin e tij. Për rrjedhojë do të sillte performancë më të mirë për qëndrimin e vetëdijshëm të shoqërisë ndaj gjuhës në shekuj dhe sot. Do të mënjanonte rikthimin te politika gjuhësore të paargumentuara dhe jo të studiuara shkencërisht. Futja si disiplinë do të qartësonte më tej ndërkëmbimin për termat: *politikë gjuhësore* me *planifikim gjuhësor*. Këta janë terma që edhe pse kanë kaluar 50 vjet, si përcaktim mungon ngritja për performancë më të mirë. Ndërrimet e komplekseve tingullore të emërvendeve kanë ndodhur më herët nga perandoritë dhe sot nuk kanë pasur trajtim të gjerë për t’i saktësuar më tej. Hulumtuesit, gjuhëtarët e rinj duhet të arrijnë te përcaktimi i Louis-Jean Calvet (Lui Zhan Kalve): Sipas Kalvetit: “Politika gjuhësore është tërësia e zgjedhjeve në rrafshin e gjuhës dhe të jetës kombëtare, ndërsa planifikimi gjuhësor paraqet hulumtimin dhe zbatimin e mjeteve të domosdoshme për efektuimin e një politike të caktuar gjuhësore”.³

Onomastika kërkon zbulimin e rregullave fonologjike, semantike, morfologjike e sintaksore që veprojnë në nënsistemet e saj, si ndërvaren dhe si kanë ndryshuar. Hulumtimi i raporteve dhe i mënyrës se si funksio-

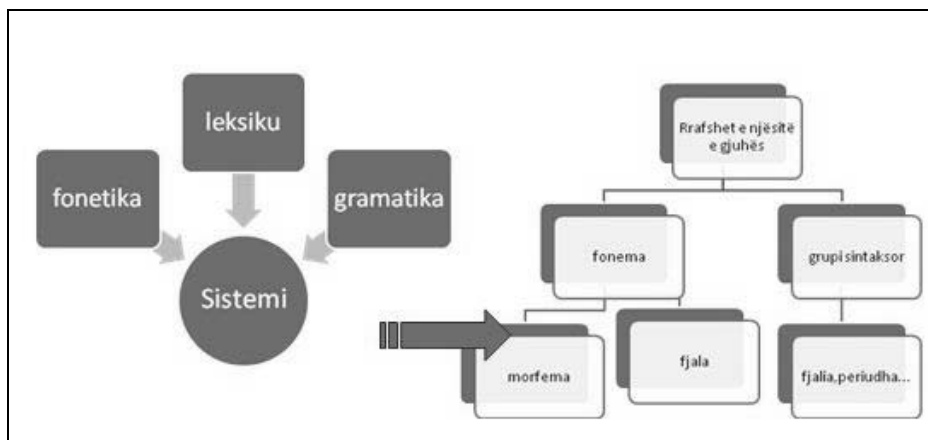
¹ F. X. Karam, *Toward a Definition of Language Planning*, në J. A. Fishman (ed.) “*Advances in Language Planning*”, 1974. f. 104-105.

² R. Memushaj, *Për shqipen standarde*, Tiranë, 2012.

³ Shih më gjerë N. Mërkuri, *Gjuhësi e krahasuar*. Triptik, 2018, f. 443.

nojnë njësitë e rrafshve të ndryshme në onomastikë mund të trajtoheshin gjerë te pjesa e modulit të propozuar “*Politikë dhe planifikim gjuhësor*”. Ky variant që do të sillte zgjidhjen e detyrave të vështira, do t’u ndihmonte komisioneve të ngritura pranë pushtetit vendor që të mos dështojnë në punën e tyre.

Pranohet se sistemi gjuhësor përbëhet nga këto nënsisteme, pra, nga ana tingullore, leksiku dhe gramatika, me ç’rast secila nga to formon një sistem më vete si tërësia e fonemave, tërësia e mjeteve të tjera gjuhësore, ndërsa lidhjet e tyre në onomastikë përbëjnë sisteme më vete. Komisionet, agjencitë apo institucione të tjera duhet të kenë parasysh njësitë e gjuhës. Për një zgjidhje më të mirë mund të jetë edhe skema me rrafshet e gjuhës që preken gjatë ndërrimit të kompleksit tingullor dhe semantikës së emërvendit të zgjedhur për karakterin marrëveshjesor.

Këto pohime plotësojnë dhe argumentojnë edhe hulumtimin e suksesshëm të studiuesit Q. Murati. Ai ka shkruar faqe të tëra në veprën madhore të tij, për emërvendet në Kosovë, për shqetësimet që ka për politikën gjuhësore me organizmin që ka ngritur Kosova, pa specialistë të duhur të onomastikës. Shkallëngjitja gjuhësore edhe në këtë fushë, sipas profesorit arrihet me konceptim më të mirë nga specialistët për disiplinën e vështirë të onomastikës. Ai shkon më tej dhe i shkruan edhe variantet e përmirësimit: “Me çlirimin e Kosovës nga pushtimi shekullor barbar serb, në vitin 1999, që për shekuj me radhë e kishte serbizuar dhunshëm edhe toponiminë e Kosovës, nga Ministria e Kulturës e Qeverisë së Përkohshme të Kosovës ngrihet një *Komision për Standardizimin e Emërvendeve të*

Kosovës (KSEK), i cili do të shqyrtonte gjendjen e toponimisë në Kosovë dhe do të merrej me rishikimin dhe riemërimin e saj.

Ky Komision, i përbërë nga studiues të institucioneve të ndryshme shkencore (historianë, gjuhëtarë, gjeografë), duke e quajtur veten kompetent në këtë fushë, ka përpiluar dhe botuar edhe një broshurë “*Regjistri i standardizuar i emërvendeve të Kosovës*” (Prishtinë, 2005 – ku dhe titulli është i gabuar, më drejt: Regjistër i emërvendeve të standardizuara të Kosovës), e ku është përfshirë një regjistër i emrave të vendbanimeve të Kosovës. Rezultati i këtij Komisioni, që kishte marrë në shqyrtim një korpus prej 1484 toponimesh, është ky: Një numër jo i paktë emrash gjeografikë: qytetesh, fshatrash e lagjesh, propozohet të ndërrojnë “fytyrë”. Kësisoj, *Suhareka bëhet Therandë, Obiliqi – Kastriot, Novobërda – Artanë, Podujeva – Besianë, Istogu – Burim, Kamenica – Dardanë, Dragashi – Sharr, Matiçani – Mat*, etj.

Si shprehje e kësaj gjendjeje të re toponimike, të krijuar si rezultat i përpjekjeve administrative të standardizimit dhe të pleksjes së normave të ndryshme, në mediat e Kosovës, në shtyp e në radiotelevizion, topikët e tillë filluan dhe vazhdojnë të përdoren me forma dysorë të “reja” dhe të “vjetra” (në *Kastriot, ish Obiliq, në Besianë – ish Podujevë, në Mat – ish Matiçan*), kurse te popullata vendëse mbizotërojnë format e tyre tradicionale. Që ndërhyrjet me një operacion të tillë jashtëgjuhësor, në riemërimet toponimike nuk janë shumë të lëvdueshme, dëshmon edhe fakti se kanë mbetur të paprekura dhe shumë topikë të tjerë po ashtu me element sllav, si: *Deçan, Gjakovë, Gjilan, Leposaviq, Mitrovicë, Pejë, Prishtinë, Prizren, Rahovec, Zubin Potok, Zveçan, madje dhe vetë topiku Kosovë*, etj.⁴

Më herët Departamenti i Gjuhës i Fakultetit të Historisë dhe Filologjisë, Universiteti i Tiranës, me rastin e 100-vjetorit të Pavarësisë ka publikuar dokumente arkivore të akteve zyrtare për toponiminë⁵, të cilat të ofrojnë mundësinë të arrish në përfundime pas hulumtimeve në 100 emërvende të një rrethi të caktuar, pra të Përmetit, duke e kundruar performancën gjuhësore në këtë fushë në shekullin që lamë pas dhe në shekullin e ri.

Nga ana tjetër, sikundër dihet, puna e komisioneve, kriteret e përdorura për emërtimet e toponimisë në periudha të ndryshme nga një akt zyrtar në tjetrin, qasja ndaj toponimeve të ndryshme në periudha relativisht

⁴ Q. Murati, *Fjalori toponomastik i Kosovës*. Prishtinë, 2021, f.101.

⁵ Sh. Rrokaj, A. Jubani, A., Dh. Bello, A. Çepani, R. Rushiti, L. Meniku, L. Xhanari, A. Ndoja, *100 vjet Pavarësi e shtetit shqiptar*, Tiranë, 2012.

të largëta, përpjekjet e vazhdueshme për shqipërimin e tyre pasqyrohen nga arkivat. Materialet arkivore reflektojnë mungesën e administratës vendase dhe të institucioneve të tjera të lartshënuara që kanë shërbyer në arkivimin edhe të emërvendeve jo shumë të qarta. Ky ndikim është i dukshëm në fushën e onomastikës ku vihen re mjaft toponime të huaja të trashëguara në rrjedhë të viteve, ndoshta me shformim të kompleksit tingullor.

Gjuhëtarët e kësaj fushe studimore kanë shkruar se çështja e toponimeve të huaja në gjuhën shqipe ka shqetësuar prej kohësh studiues e jo studiues, të cilët me këndvështrime dhe fusha të ndryshme të shkencës, shpeshherë janë marrë me probleme të onomastikës në tërësi dhe toponimeve në veçanti, bazuar në materiale të ndryshme të eksploruara në terren ose në arkiva të vjetra, duke dalë në përfundime përkatëse. Vijnë më tej se pavarësisht problematikës që mbartin institucionalisht, nga administrata të ndryshme të ekzistencës së shtetit shqiptar janë ndërmarrë veprime konkrete për të zëvendësuar dhe rregulluar, sidomos ato që kanë pasur etimologji të huaj.

Duke synuar performancën gjuhësore shekullore, Departamenti i Gjuhës ka shkruar për shekullin e ri duke vënë në dukje edhe nënvizimin e gjuhëtarit E. Haugen, i cili ka shkruar: "Një arsye për përdorimin e termit planifikim gjuhësor është se ai gjithë sipërmarrjen për kultivimin dhe reformën e gjuhës e fut në suazën e planifikimit shoqëror, një tipar gjithnjë e më i rëndësishëm i shoqërisë moderne. Ashtu si planifikimi social është përcaktimi i qëllimeve, politikave dhe procedurave për një njësi të dhënë sociale ose ekonomike, kurse planifikimi gjuhësor është përcaktimi i qëllimeve, politikave dhe procedurave për një bashkësi gjuhësore."⁶

Pra, duke shkruar më tej për performancën nënvizohen përpjekjet konkrete për 100 vite e më shumë, "Nga puna jonë në mundësinë reale që kemi pasur në arkiv na rezultojnë përpjekje konkrete për të ndryshuar emrat e vendeve, por të ngelura thjesht një *dëshirë e mirë*"⁷.

Krahas përpjekjeve në 100 vitet e fundit për performancë më të mirë në onomastikë, lindin edhe pyetje që kërkojnë projekte të gjera nga specialistët e fushës. Është vështirë të rindërtosh politikën gjuhësore kur i kemi parasysh rrethanat historike nëpër të cilat ka kaluar vendi, duke njohur pushtues të ndryshëm, periudha në të cilat nuk u pasqyrua politika gjuhësore dhe planifikimi gjuhësor i shteteve sunduese gjatë shekujve.

⁶ E. Haugen. *Language Planning, Theory and Practice*, në: Actes du X Congrès International des Linguistes Tome I, Bucarest, 1969, f. 702.

⁷ Sh. Rrokaj, A. Jubani, A., Dh. Bello, A. Çepani, R. Rushiti, L. Meniku, L. Xhanari, A. Ndoja, *100 vjet Pavarësi e shtetit shqiptar*, Tiranë, 2012, Tiranë 2012, f. 5.

Bashkohem me mendimin e shprehur se nga toponimet që kushtëzimisht po i quajmë antike u ruajtën kryesisht emërtime kuptimisht të pazbërthyeshme ose të zbërthyeshme me vështirësi. Ka rëndësi të dorës së parë, çfarë ngjiste bashkësia gjuhësore për një kompleks tingullor-koncept. Kjo rëndësi del në shesh edhe më qartë po të shohim se edhe emërtime të tjera të vjetra kuptimisht të zbërthyeshme u përkthyen dhe u përshtatën sipas gjuhës së etnikumit sundues.

Në zonat e Ballkanit qendror u ruajtën deri sot emërtimet e sidomos toponimet, oronimet që në zhvillimin e tyre në sajë të proceseve të ndryshme gjuhësore me kohë i kishin fshehur gjurmët e zbërthyeshmërisë së tyre kuptimore edhe për nga forma shpjegohen fare lehtë si elemente të shqipes.

Kjo politikë mund të ishte provuar te bashkësi folëse të ndryshme; shkruhet nga gjuhëtari anglez për G.V Leibnicin, i cili parashtrroi me qartësi parimet e ndryshme metodologjike që mundësoi ndërmarrjen e kërkimeve të frytshme në fushën e gjuhësisë historike. Ai vuri në dukje dëshmitë që mund të japin emrat e vendeve dhe të lumenjve mbi përhapjen e mëparshme të disa gjuhëve në treva nga të cilat më pas janë tërhequr ose për shkak të largimit të folësve të tyre ose janë zëvendësuar nga gjuha e të ardhurve rishtas.”⁸

Kur janë realizuar zëvendësimet e kompleksit tingullor dhe të konceptit që paraqitet? Çfarë ka mbetur e pazëvendësueshme te emërvendet? Përgjigjet mund t’i afrohen të vërtetës nëse i shikojmë më herët se një shekull. Është vështirë të paraqesësh veprimtarinë e komisioneve ndër shekuj, kriteret e përdorura për emërtimet në periudha të ndryshme për të parë në mënyrë konkrete evoluimin nga një akt zyrtar në tjetrin, qasja e emërvendeve të ndryshme në periudha relativisht të largëta nga një deri në 500 vjet.

Le të kthehemi te botimi i Departamentit të Gjuhës të Fakultetit të Historisë dhe Filologjisë të Universitetit të Tiranës me rastin e 100-vjetorit të Pavarësisë, i cili organ ka publikuar dokumente arkivore të akteve zyrtare për toponiminë⁹ që të japin mundësinë të arrish në përfundime pas hulumtimeve të 100 emërvendeve të një rrethi të caktuar, të Përmetit, si dhe

⁸ Cituar sipas Rober Robin. *Historia e gjuhësisë*. Tiranë, 2007, f. 255-256, “Die philosophischen Schriften von G.W Leibniz”, përgatitur nga G. Gerhard, Berlin 1882 vell. V, f. 263-264 për më tepër S. von Schulenburg, *Leibniz al Sprachforcher*. Frankfurt, 1973.

⁹ Sh. Rrokaj, A. Jubani, A., Dh. Bello, A. Çepani, R. Rushiti, L. Meniku, L. Xhanari, A. Ndoja, *100 vjet Pavarësi e shtetit shqiptar*, Tiranë, 2012. f. 5.

performancën gjuhësore në këtë fushë duke e këndvështuar në shekullin që lamë pas dhe në shekullin e ri.

Në këtë botim shkruhet se rezulton përpjekje konkrete për të ndryshuar emrat e vendeve, por të ngelura thjesht një “*dëshirë e mirë.*” Kur shfletohet ligji shohim se do të duhej të ndryshonin 45 % e emrave të vendbanimeve të Shqipërisë duke përfshirë: emra lagjesh e qytetesh, por anulimi i ligjit pas një viti, solli rikthimin e emrave të mëparshëm. Jetëgjatësia e dekretit 1 vit pati këtë performancë: afro 10% e propozimeve të bëra i qëndruan kohës duke u ruajtur edhe sot. Performancën po e ilustrojmë nga 100 emërvendet ku kemi realizuar ekspedita për 6 vjet në Përmet, 1994-2000.

Tabela 1. 100 emërvendet ku janë realizuar ekspeditat për 6 vjet në Përmet, 1994-2000

Nr.	Lista ekzistuese para vendimit të vitit 1938	Sugjerimet në vendimin nr. 753, dt. 6.7.1938	Fjalori i emrave gjeografikë të RSH
1	Përmeti	Përmeti	Përmet,-i
2	Mejden (lagje)	Sheshe	
3	Sulltan Pajazit	Lagja mbrenore	
4	Kovaç	Kovaç-i	
5	Shurkabe	Vjosa	
6	Lagja e Lumit	Lagja e Lumit	
7	Shën e Premte	Shen Premte-ja	
8	Shënkoll	Shënkoll-i	
9	Lagja e Shurit	Lagja e Shurit	
10	Badlonja	Malakuq-i	Badëlonj/ë,-a
11	Benja Shqeri	Benja e Shqerisë	Bënjë,-a (Bënjë-Noveselë)
12	Bodari	Bora	Bodar,-i
13	Buhali	Buelli	Buhal,-i
14	Dardhësi	Dardhë-a	Dardhës,-i (fshat i shpërngulur)
15	Grabova Begaj	Matishte	Grabov/ë,-a

16	Gjinkari	Gjinaj	Gjinkar,-i
17	Kutalia	Lugaj	Kutal,-i
18	Leusa	Mëshira	Leus/ë,-a
19	Leshica	Shengjoni	Leshic/ë,-a
20	Lipa	Blir-i	Lip/ë,-a
21	Lipivani	Qershizë-a	Lipivan,-i)Trebozisht-Lipivan)
22	Lushja	Lushnje	Lushnj/ë,-a(fshati shpërng)
23	Malibardhe	Malibardhë	Mali i Bardhë
24	Musukari	Myshqerre	Musakar-i(fshat i shpërng)
25	Vosela	Fshat i Ri	Novosel/ë,-a(Bënjë-Novoselë)
26	Ogdunini	Qiparis-i	Ogdunan,-i
27	Petrani	Petrani	Petran,-i
28	Qilarishta	Qilirashti	Qilarisht,-i
29	Rapcka	Bardhaj	Rapck/ë,-a
30	Trebozishta	Trilagje -a	Trebozisht,-i(Trebozisht-Lipivan)
31	Tremishta	Tremishti	Tremisht,-i
32	Vinjahu	Vinjahu	Vinjah,-u
33	Alipostivani	Bathishte	Alipostivan,-i
34	Borocka	Gurëz-a	Borock/ë,-a
35	Goznishta	Ujt e Ftohtë	Gosnisht,-i(Kosovë-Gosnisht)
36	Hotova	Bredh-i	Hotov/ë,-a
37	Kosova	Mullenjezi	Kosov/ë,-a(Kosovë-Gosnisht)
38	Kosina	Rrafshina	Kosin/ë,-a
39	Lupcka	Rreminë	Lupck/ë,-a
40	Mokrica	Lagështira	Mokric/ë,-a(Mokricë-Zleushë)
41	Odriçan	Kromjet	Odriçan,-i
42	Pacomiti	Fushëgjata	Pacomit,-i
43	Pagria	Pogri	Pagri,-a
44	Rabani	Arban	Raban,-i

45	Zleusha	Bukuroshe-a	Zleush/ë,-a(Mokricë-Zleushë)
46	Balli	Ballë-i	Ball,-i
47	Bubësi	Bubës-i	Bubës,-i,Bubës II(sot Malas)
48	Çoroguni	Bregzalli	Çorrogunj,-i
49	Kajca	Kallëza	Kajc/ë,-a
50	Komaraka	Kamba	Komarak,-u
51	Mazhani	Qafa	Mazhanj,-i
52	Pavari	Pamvari	Pavar,-i
53	Potgorani	Nenmali	Podgoran,-i
54	Psari	Pjergulla	Psar,-i
55	Rodenja	Rudinë	Rodenj,-i
56	Suk Goricë	Gurishtë-a	Suk/ë,-a
57	Shelku	Shelg-u	Shelq,-i
58	Toshkeza	Toshkez-a	Toshkës,-i
59	Vinokashi	Venore	Vinokash,-i
60	Zhepova	Trigure	Zhepov/ë,-a
61	Frasheri	Frasheri	Frash/ër,-i
62	Goroshiani	Qafë e Lartë	Gorishijan,-i(Shijan-Goroshijan, fshat i shpërng)
63	Gostivishta	Shkozë-a	Gostivisht,-i
64	Gostomicka	Vreshtina	Gostomick/ë,-a(Vërçisht-Gostomickë)
65	Kakosi	Guri i Qyqes	Kakoz,-i(jo iPr.porSK)
66	Koblara	Bujar-i	Koblar/ë,-a
67	Koctreci	Kostreci	Kostrec,-i(Ogren-Kostrec)
68	Kreshova	Karpishtë -a	Kreshovë,-a(fshat i shpërngulur)
69	Miçani	Shpat-i	Miçan,-i
70	Ogreni	Lejthizë-a	Ogren,-i(Ogren-Kostrec)
71	Piskali	Pishaj	Piskal,-i(Kolonjë)
72	Qeshibeshi	Qeshmir-i	Qeshibes,-i(Skrapar)
73	Qinani	Qenan-i	Qinan,-i(Kolonjë)

74	Radovicka	Dashamir -i	Radovickë,-a(Kolonjë)
75	Selenica	Blerina	Selenic/ë,-a(sot bashkuar me Frashër)
76	Seropulli	Seropi	
77	Stermeci	Pjergullasi	Strëmbec,-i
78	Shijani	Shijan-i	Shijan,-i(Shijan –Goroshjan shih Goroshijan)
79	Vreçishta	Thekersa	
80	Vitishta	Vithishta	Vitisht,-i (Kolonjë)
81	Zavalani	Shkemb i Bardhë	Zavalan,-i
82	Argova	Argoreja	Argov/ë,-a
83	Benje - Dishnica	Benja	Bënj/ë,-a
84	Brezhani	Breshte	
85	Fratari	Frataj	Fratar,-i
86	Grabova e Rezes	Gurrë-a	Grabov/ë,-a
87	Katundishta	Katundishtë-a	Katundisht/ë,-a
88	Kelcyra	Kelcyra	Këlcyr/ë,-a
89	Kuqari	Kuqar-i	
90	Leskaj	Brezë-a	Leskaj
91	Leskoveci	Ulez-a	Leskovec,-i
92	Limari	Limaj	Limar,-i
93	Maleshova	Malaj	Malëshov/ë,-a
94	Mertijze	Mertinja	
95	Panariti	Panarit-i	Panarit,-i
96	Riban	Rrypaj	Riban,-i
97	Seniçani	Thanëz-a	Seniçan,-i
98	Tolari	Tola	Tolar,-i
99	Topojani	Topija	Topoan,-i
100	Varibobi	Varibob	Varibop,-i

101	Valçishta	Grembi	
102	Xhanaj	Xhanaj	Xhanaj
103	Avoriçan Mesare	Mesare e Lartë	Avorica (përroi)
104	Mesare e Ultë	Mesare e Ultë	Mesare,-a(fshat i shpërng.)
105	Biovizhda	Çaçaj	Biovizhdë,-a
106	Draçova	Demiraj	Draçov/ë,-a
107	Kaludhi	Katundi	Kaludh,-i
108	Kanikoli	Nikollaj	Kanikol,-i
109	Pellumbari	Pellumbar-i	Pëllumbar,-i
110	Strembeci	Lekurzi	Strëmbec,-i
111	Vllahopsina	Rumbullake	Vllah,-u(vllaho-Psilloterë)
112	Zhepa	Manez-a	Zhep/ë,-a
113	Deshnice	Krahina e Këlcyrës	Dëshnic/ë,-a(krahinë)
114	Danglli	Malsija (krahina e Frasherit)	Dangëlli,-a(krahinë)
115	Shqeri (krahina)	Shqerij	Shqeri,-a(Krahinë)
116	Cerje	Tejlumi	Cerje/e,-a(Krahinë)

Shtesa nga nënprefektura e Leskovikut:

117	Çarshova	Mazarak	Çarshov/ë,-a
118	Seran-i	Seraj	Seran ,-i(fshat i shpërng)
119	Delvine-a	Delvinë -a	Delvin/ë,-a
120	Gjirakare-a	Gjirakare-a	Gjinkar,-i
121	Izgar	Shkozë -a	Izgar,-i (fshat i shpërng)
122	Kreshova	Dardhes-i	Kreshov/ë-a (fshat i shpërng.)
123	Iliare -a	Iliare-a	Iljar/ë,-a(Iljarë-Munushtir)
124	Melani	At -stathaj -i	Melani

125	Munushtiri	Manastiri	Manastir,-i (Ilar –Munushtir)
126	Toranik	Ahishta	Toranik,-u ¹⁰ (rrënoja)

Vendimi nr.753, dt. 06.07.1938 pasqyron 60% të emërvendeve të Përmetit të ndryshuara nga komisioni dhe me gojëdhënat nga subjektet e mbledhura. Si e kanë realizuar?

Formësim me emra bimësh të fshatrave, 13 emërvende që mund të jenë me bimët (më të zhvilluarat në atë fshat) ose që kultivohen më shumë.

Tabela 2. **Formësim me emra bimësh të fshatrave**

Toranik	Ahishta
Kreshova	Dardhes-i
Badlonja	Malakuq-i
Izgar	Shkozë -a
Seniçani	Thanëz-a
Stermeci	Pjergullasi
Piskali	Pishaj
Ogreni	Lejthizë-a
Gostivishta	Shkozë-a
Lipa	Blir-i
Lipivani	Qershizë-a
Kajca	Kallëza
Psari	Pjergulla

Formësimet e tjera:

Shumica e emërtimeve janë realizuar me përkthim të emërtimeve dhe përshtatje me formën e terrenit dhe veçori të tjera të studiuara. Për hapësira më të mëdha kanë zgjedhur edhe emërtime dy fjalëshe. Emërtime të tjera janë vijuar me dy fjalëshe edhe kur vetë emërvendi është njëfjalësh. Pra, 46 emërvende të formuara me përkthime dhe gjetje të tjera të mirëstudiuara.

¹⁰ Sh. Rrokaj, A. Jubani, A., Dh. Bello, A. Çepani, R. Rushiti, L. Meniku, L. Xhanari, A. Ndoja, *100 vjet Pavarësi e shtetit shqiptar*, Tiranë, 2012, f.144-147.

Tabela 3. Formësime të tjera

Mejden (lagje)	Sheshe
Sulltan Pajazit	Lagja mbrenore
Bodari	Bora
Kutalia	Lugaj
Leusa	Mëshira
Vosela	Fshat i Ri
Rapcka	Bardhaj
Trebozishta	Trilagje -a
Borocka	Gurëz-a
Goznishta	Ujt e Ftohtë
Kosova	Mullenjezi
Kosina	Rrafshina
Lupcka	Rreminë
Mokrica	Lagështira
Odriçan	Kromjet
Pacomiti	Fushëgjata
Rabani	Arban
Zleusha	Bukuroshe-a
Çoroguni	Bregzalli
Komaraka	Kamba
Mazhani	Qafa
Potgorani	Nenmali
Rodenja	Rudinë
Suk Goricë	Gurishtë-a
Zhepova	Trigure
Goroshiani	Qafë e Lartë
Kakosi	Guri i Qyqes
Koblara	Bujar-i
Miçani	Shpat-i

Radovicka	Dashamir -i
Selenica	Blerina
Zavalani	Shkemb i Bardhë
Grabova e Rezes	Gurrë-a
Leskaj	Brezë-a
Leskoveci	Ulez-a
Riban	Rrypaj
Biovizhda	Çaçaj
Draçova	Demiraj
Strembeci	Lekurzi
Vllahopsina	Rumbullake
Zhepa	Manez-a
Deshnice	Krahina e Këlcyrës
Danglli	Malsija (krahina e Frasherit)
Cerje	Tejlumi
Çarshova	Mazarak ¹¹

Për tërësinë e ligjit kjo mbeti vetëm “*dëshirë e mirë*”, vendime në letër, pasi veproi vetëm një vit edhe pse për herë të parë *Politika gjuhësore* dhe *Planifikimi gjuhësor* janë të harmonizuara në një nga variantet e mundshme për atë kohë: Më 22 prill 1937 parlamenti shqiptar votoi për ndryshimin e emrave të disa qyteteve, katundeve lagjeve, lumenjve etj. Ky ligj u dekretua prej mbretit A. Zogu, më 5 maj 1937. Në këtë ligj jo vetëm që ndërmerret ndryshimi, por përcaktohet edhe kohëzgjatja e emrave të ndryshuar që shprehet qartë në nenin 2: “Katër muaj pas shpalljes së parapame në nenin e masipërme, ndalohet përdorimi në akt i emrave të zvendësuar”. Gjithashtu, përcaktohet masa ndëshkimore me gjobë të lehtë nga 5 deri në 500 franga ari ndaj atyre që veprojnë kundër ligjit. Kjo dëshmon për seriozitetin e punës ku me ligj përcaktohej jo vetëm ndërrimi i emrave, por edhe zbatimi i tyre¹². (Fletorja zyrtare, 11 maj 1937, nr. 34.)

¹¹ Sh. Rrokaj, A. Jubani, A., Dh. Bello, A. Çepani, R. Rushiti, L. Meniku, L. Xhanari, A. Ndoja, *100 vjet Pavarësi e shtetit shqiptar*. Tiranë, 2012. f.144-147.

¹² Po aty, f.56.

Po në ato vite, shkruajnë gjuhëtarët e Departamentit, u bënë përpjekje për konceptim më të mirë të hartimit të politikave gjuhësore. Komisioni i prefekturave sqaron se për një pjesë tjetër të emrave sllavë, sidomos për emrat e maleve, kodrave qafave etj. “duhet me sajue edhe ktyne emna shqipe, por është një punë shumë e vështirë që nuk mund të kryhet pa u studiue me vend gojëdhënat, këngët e thanat popullore e natyra e vendit”¹³. Pra, u bënë përpjekje për ta përmirësuar më tej punën e komisioneve edhe variante të specialistëve të onomastikës. Performanca e kësaj *Politika gjuhësore dhe Planifikimi gjuhësor* afroi në ligjërimet e bashkësisë deri në 10%. Vitet më vonë 1939-1944 do të sillte tjetër synim të politikës gjuhësore. Mungonte planifikimi gjuhësor me hulumtimet e domosdoshme, ekspeditat me specialistë të onomastikës, mirëpo pas Luftës së Dytë Botërore mund të renditen edhe faktorë të tjerë për ndërhyrjet në toponimi.

Te këto vendime shprehet politika gjuhësore e kohës duke përcaktuar semantizimin e emërtimeve si forma të objektit dhe si mund të shqiptohet nga bashkësia e vogël gjuhësore, të futej në ligjërimin e tyre, pra të arrihej karakteri marrëveshjesor: “Për emërtimin e një objekti të çdo lloji duhet të mbahet parasysh përshtatshmëria e emrit me objektin, ruajta e përpjesëtimeve në përhapjen e emrave, konsultimi me masat etj.”¹⁴

Përveç disa toponimeve për të cilat u propozuan ndryshime, pjesa tjetër e propozimeve ka mbetur e pandryshuar edhe sot. Ndërhyrjet kanë qenë të kufizuara. Ato më shumë ishin të karakterit normativ, por duke u mbështetur edhe në traditën e ngulitur apo në ruajtjen e veçorive dialektore që kanë shërbyer për të njësuar toponimin përkatës dhe për ta bërë më të dallueshëm atë.

Ndërhyrjet në toponimi janë bërë dhe më vonë, pra pas vendimit të vitit 1967 dhe atij të vitit 1969. Këto ndryshime përfshijnë jo vetëm shqipërimin e toponimeve të huaja, por edhe zëvendësimin e emërtimeve me karakter fetar, ideologjik etj. Përqindja e tyre është shumë e vogël, në raport me ndërhyrjet e mëparshme. Ato nuk janë gjithëpërfshirëse, d.m.th. janë të izoluara. Ndryshimet u pasuruan edhe me disa fshatra në Përmet, p.sh.: fshati Dervishas pas vendimit emërtohet *Fshati i ri*, ...

Pragu i viteve 2000-ta e ndryshoi përzgjedhjen e kompleksit tingullor dhe konceptin e përgjithësuar? Po sjellim disa shembuj të nxjerrë në vite të ndryshme.

¹³Po aty, f.10.

¹⁴Po aty, f.65.

Emërtimi i një ferme të re të ngritur pas vitit 1944. Në ligjërimin e popullatës gjenden dy variantet për emërtimin e këtij fshati të ri, dikur pyll, më vonë fermë për kultivimin e hardhisë e pemëve tjera frutore. Fshati emërtohet Piskovë. Thonë që emri ka ardhur nga emri i një bime të emërtuar Piskovë. Varianti tjetër: thonë që vjen nga piskv+hovë. Emërtim që i ka qëndruar kohës.

Pas viteve 1980 u emërtuan dhe fshatra të tjera ose lagjet u emërtuan si emër fshati. Më 1986, fshati *Katundishtë* ndahet në një fshat tjetër në kufi me *Përroin e Madh*, duke e emërtuar *Kodrishtë*, duke mos pasur më pak kodra se pjesa tjetër i cila emërtohej *Katundishtë*.

Në ligjërimet e trashëguara, përmendeshin 7 Bubësa. - Emrat e lagjeve u emërtuan si fshatra, kështu emërtoheshin Bubës i parë dhe Bubës i dytë. Për të mënjeluar këtë të fundit u emërtua *Malas*, emërtim që u realizua duke ua propozuar edhe anëtarëve të tjerë të frontit të fshatit. Përmes procedurës dërgohej ky emërtim dhe më vonë realizohej vendimi. Emërtimi *Bubës II* bashkë me emërtimin *Malas* vijon të përdoret në Fjalorin e emrave gjeografikë të vitit 2002.

Pas viteve 1990 ky emërtim me një vendim të këshillit të rrethit u rikthye tek emërtimi *Bubës II*, por nuk është përfshirë në Fjalorin e emrave gjeografikë. Është i drejtë konstatimi i gjuhëtarëve se në mjaft raste emërtimet e huaja janë paraqitur me deformime të vogla ose të mëdha, referuar trajtës së tyre fillestare nga gjuha e huazuar, sidomos kur toponimet i përkasin një periudhe të hershme të emërtimit të tyre që në rrjedhë të kohës kanë humbur gradualisht origjinalitetin nga gjuha e popullsisë vendase që ka tendencën të asimilojë dhe ta përshtatë, sipas rregullave të veta gjuhësore (fonetike dhe morfologjike).

Të tjerë gjuhëtarë kanë shkruar se ndikimet sllave ndërpritën ose fillojnë të dobësohen me ndërhyrjen e Perandorisë Osmane, e cila ka lënë shenja të konsiderueshme në toponimi si në këto raste: *Mejden*, *Qilarisht* etj.

Janë fare të pakëta në numër toponimet me etimologji greke. Ato janë të lokalizuara në zonat e minoritetit si edhe në zonat kufitare ku kontaktet e shqipes me greqishten janë të dendura: *Kutali*, *Petrani*, *Psarri*, *Koblara Argova*, etj.

A është vepruar për ndryshimin e këtyre emërvendeve apo nënndarje të tjera të onomastikës?

Në ligjërimet e bashkësisë përmetare gjen: mjaft emërvende të huaja që janë shqipëruar sipas semantikës që kanë ato në gjuhën përkatëse gjatë këtyre 100 viteve të fundit; të tjera janë shqipëruar besnikërisht dhe kanë

bartur kuptimet që kanë këto në gjuhët burimore, por sipas një semantike të afërt me toponimin e huaj: *Nivani –Nënmali, Podgorani, Çorrogunji-Ujëmirë*, lagje, sot e dalluar si fshat etj.

Emërtimeve të huaja u janë bërë ndryshime pa respektuar semantikën që përmban vetë emërtimi, duke u bazuar thjesht në ngjashmërinë fonetike që ka toponimi i huaj me një korrespondencë fonetike të saj, me ose pa kuptim në shqip: *Rodinj-Rudina. Riban –Rrypaj* etj.

Një pjesë e ndryshimit të emërtimeve, emërvendeve është bërë duke ndërhyrë në formatin e tyre fundor me qëllim shqipërimi: *Zaimasi-Zaimaj* (Bubës II) etj.

Performanca në fillimin e mijëvjeçarit të ri reflektohet në ligjërimim e trashëguar. Cila ishte performanca që paraqitet në ligjërimin e trashëguar te 100 fshatra dhe te dy qytete në vitin 2000?

Pyetjes: Si është emërtuar më parë fshati? Në ligjërimin e tyre fshati emërtohej *Lipë*, kurse në vitin 1925 është emërtuar: katundi *Bli*, duke e përkthyer nga sllavishtja.

Fshati emërtohej *Draçovë*, kurse në kohën e Zogut u emërtua *Denir Agai*.

Fshati emërtohej *Limar*, sipas gojëdhënës: nga dërrasa frynte erë e madhe s'la gjë, e bëri *limë*. Më 1928 është emërtuar *Limi*.

Fshati emërtohej *Pacomit*, kurse në kohën e pushtimit italian u emërtua *Fushë e Gjerë*.

Fshati quhet Zhepë dhe kjo formë është ruajtur edhe sot. Në kohën e Italisë është quajtur *Qershizë* (pasi kishte shumë qershi).

Fshati emërtohet Zleushë, ndërsa, si thuhet, dikur e kanë emërtuar *Bukuroshe*.

Politika dhe planifikimi gjuhësor për të gjithë onomastikën mund të jetë e mundur në të ardhmen pas shumë vitesh.

Të kthehemi te 100 emërvendet në mbarim të ekspeditave. Grupi i autorëve që do të hartonte Fjalorin e emrave gjeografikë kishte në përbërje edhe një gjuhëtar me shumë përvojë për standardizimin edhe drejtshkrimin e emërvendeve. Në këtë botim janë zgjidhur në mënyrë shkencore elementet fonetike, morfologjike të kompleksit tingullor.

Prof. Qemal Murati e vlerëson këtë përvojë duke e emërtuar si gjedhe që duhet ndjekur edhe për bashkësi gjuhësore të tjera duke theksuar se për shkak të faktorëve të ndryshëm linguistikë dhe ekstralinguistikë, disa regjione karakterizohen rregullisht me toponimi polimorfike, prandaj tek ato duhet të vihet dorë për standardizimin e tyre. Për vendosjen e trajtës normative të emrave gjeografikë, duhet të ndiqen disa kritere të për-

gjithshme dhe disa rregulla drejtshkrimore e gramatikore, të cilat afrohen me normën letrare, duke u mbështetur edhe në traditën e ngulitur, ashtu siç zbatohen këto dhe për fjalorë të tjerë të këtij lloji (*Fjalor i emrave gjeografikë të Republikës së Shqipërisë*, ASHSH, Tiranë, 2002). Së këndejmi, për një drejtshkrim dhe shqiptim më të saktë është angazhuar gjuhëtari Emil Lafe, si pjesë e hartuesve të Fjalorit të emrave gjeografikë.

Ndërkaq, për sa u përket shkrimit të emrave në *Fletoren zyrtare, ata* janë paraqitur me ndryshime të vogla dhe të qortueshme në botimet e mëvonshme. Kështu, *Soropull* në ligjërimin e banorëve shqiptohet me *Surropull*; *Mbrezhdani* shqiptim i lëkundur *Mbrezhan*, *b* nuk dëgjohej mirë gjatë shqiptimit; *Leshnicë* nuk dëgjohej nga shqiptimi i banorëve, por *Lëshicë*. Ekspeditat e realizuara në terren kanë sjellë një variant tjetër të saktë sipas shqiptimit të banorëve. Fjalori i Onomastikës së Përmetit do të plotësojë ato fshatra tek të cilat është vjelë material gjuhësor. Në fjalorin e emrave të gjeografisë janë lënë pa u shënuar: *Kuqar*, *Mërtinj*, *Mbrezhdan* etj.

Tabela e mëposhtme paraqet ndryshimet në kompleksin tingullor të emërvendeve të propozuar gjatë viteve 1944-1990, 1990-2000, deri në 2021. Performanca, ndër vite, me gjithë ndryshimin në sistemimin e qeverisje nuk e kalon kufirin 3-5 %.

Tabela 4. Fletorja zyrtare dhe ligjërimet e trashëguara

Fletorja zyrtare e Republikës së Shqipërisë. Tiranë, 2000, nr.26. Ligji nr.8653, dt.31.07.2000 për ndarjen administrativo-territoriale të njësive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë	Emërtimet e trashëguara, sipas nënzonave (Ekspedita, 2000)
Bashkia Këlcyrë 1.Qyteti Këlcyrë 2.Fshat Këlcyrë 3.Mbrezhdan 4.Malëshovë 5.Limar 6.Leskaj 7.Kala	Kom. plus bashki Dëshnicë 1.Ballaban 2.Vinokash I 3.Vinokash Fushë 4.Komarak 5.Mazhan 6.Kondas 7. Psar

Komuna Ballaban	8.Ball
1.Ballaban	9.Kajcë
2.Vinokash	10.Pavar
3.Vinokash Fushë	11.Toshkëz
4.Komarak	12.Bubës 1
5.Mazhan	13.Bubës 2
6 .Kondas	14.Beqaraj
7.Psar	15.Sukë
8.Ball	16.Goricë
9. Kajcë	17.Fshat i Ri
10.Pavar	18.Rodenjë
11.Toshkëz	19.Podgoran
12.Bubës 1	20.Podgoran Fushë
13.Bubës 2	21. Ujmirë
14.Beqaraj	22. Zhepovë
Komuna Dëshnicë	23. Shelq
1.Beduqas	24. Topojan
2.Tolar	25. Luar
3.Panarit	26. Delilaj
4.Riban	27. Çorogunj
5.Varibop	28. Taroninë
6.Kuqar	29. Beduqas
7.Mërtinjë	30. Tolar
8.Xhanaj	31. Panarit
9.Bënjë	32. Riban
10.Fratar	33. Varibop
11.Seniçan	34. Kuqar
12.Katundishtë	35. Mërtinjë
13.Leskovec	36. Xhanaj
14.Gërdas	37. Bënjë
15.Kodrishtë	38. Fratar
Komuna Sukë	39.Seniçan

1.Sukë	40. Katundishtë
2.Goricë	41. Leskovec
3.Fshat i Ri	42. Gërdas
4.Rodenhjë	43. Kodrishtë
5.Podgoran	44. Qyteti Këlcyrë
6.Podgoran Fushë	45. Fshat Këlcyrë
7. Ujmirë	MALËSHOVË
8.Zhepovë	1.Malëshovë,
9.Shelq	2.Mbrezhdan,
10.Topojan	3.Kala,
11.Luar	4.Limar
12.Delilaj	5.Leskaj ,
13.Çorogunj	6.Argovë
14. Taroninë ¹	7.Grabovë
Komuna Qendër	Cerja
1. Piskovë	1.Raban
2. Bual	2. Pacomit
3.Kosinë	3. Lupckë, .
4.Rapckë	4.Qilarisht
5.Mokricë-Zleushë	5.Alipostivan
6.Kutal	6.Odriçan
7.Kosovë	7. Kosinë
8.Hotovë	8.Piskovë
9. Odriçan	9. Borockë
10.Raban	10. Zleushë
11.Alipostivan	11.Mokricë
12.Borockë	12.Kosovë
13. Gosnisht	13. Pagri
14.Pagri	14. Hotovë
15.Pacomit	15.Sevran+Bejkollarë
16.Grabovë	ÇARSHOVË
17.Argovë	1.Çarshovë ,

Komuna Frashër 1.Frashër 2.Zavalan 3.Ogren-Kostrec 4.Gostivisht 5.Miçan 6.Vërçisht 7.Kreshovë 8.Soropull Komuna Petran 1.Petran 2.Leshnicë 3.Leus 4.Lipë 5.Qilarishtë 6.Badilonjë 7.Benjë-Novoselë 8.Delvinë 9.Kaludh 10.Lupckë 11.Gjinakar 12.Ogdunan 13.Lipivan-Trepozishtë 14.Tremisht 15.Bodar	2.Zhepë, 3.Gjinkar 4.Draçovë 5. Pëllumbar 6. Badëlonjë 7.Kaludh, 8.Seran, 9.Kanikol, 10.Strëmbec Shqeria 1.Bënjë 2.Lipivan 3. Delvinë, 4. Ogdunaj 5. Iljarë, 6.Munushtir 7. Gosnisht 8. Tremisht 9. Trepozisht, 10.Petran Dangëllia 1.Miçan, 2. Frashër 3.Kreshovë, 4. Zavalan, 5. Gostivisht, 6.Vërçisht 7. Ogren 8.Surropull

Përfundime

Politikë dhe planifikim gjuhësor e trajtuar ose jo si disiplinë e veçantë në nivelet e arsimit universitar, tashmë si lëndë ka leksionet e duhura për të qenë e pasuruar. Krahas veprës së prof. Rami Memushajt “*Për shqipen standarde*” (Tiranë, 2012) edhe gjuhëtarëve të Departamentit të Gjuhës në Universitetin e Tiranës: Sh. Rrokaj, A. Jubani, Dh. Bello, A. Çepani, R. Rushiti, L. Meniku, L. Xhanari, A. Ndoja, me veprën “*100 vjet Pavarësi e shtetit shqiptar*” (Tiranë, 2012), shprehin përvojën e komisioneve të ngritura në vitet ’30 e më pas. Është përvojë që duhet vlerësuar, krahas asaj në vitet e pushtimit 1939-1944, që u përfshinë në këto komisione edhe gjuhëtarë të tjerë të fushës së onomastikës. Kjo përvojë përmendet në ligjërimet e subjekteve të përfshira në ekspedita. Përvojë e pasur janë edhe botimet e Institutit të Gjuhësisë pas viteve 1950, si ato të të Androkli Kostallarit, Eqrem Çabejt, deri te ato të Çlirim Bidollarit; me botime të veçanta sikur të prof. Gjovalin Shkurtajt me veprën *Onomastikë dhe Etnolinguistikë* (2015) (shih më gjerë edhe në bibliografinë.). Kjo përvojë 110- vjeçare, *Politikë dhe planifikim gjuhësor*, e ndërtuar si disiplinë në nivelet e universitetit dhe agjenci gjuhësore së bashku, do të sjellin në të ardhmen një performancë më të mirë duke hulumtuar në rrafshet e gjuhës.

Botimet në Shqipëri dhe në trojet përreth do ta kenë të nevojshme të trajtojnë ato emërve që janë quajtur të pazbërthyeshme, sepse edhe hartuesit e politikave gjuhësore në shekuj nuk mundën ta shformonin kompleksin tingullor dhe konceptin e përgjithësuar te këto emërve që sot janë monument i lashtë ilir-arbëror-shqiptar.

Mund të sillen argumente të tjera për politikën gjuhësore të atyre që dëshironin t’i zëvendësonin emërvendet si politikë gjuhësore e marrë nga popullsia që gjetën. Prirja për performancë më të mirë do të pasurohet edhe nga anketimi i 4 bashkive në të ardhmen si pjesë e studimit. Kjo rritje e performancës në onomastikë mund të afrohet, të përmirësohet edhe nga përvoja e gjuhëve më të zhvilluara evropiane. Hulumtimet, disiplinat e reja, agjencia e politikave gjuhësore, të ecin me atë prirje që ka shtrirje gati evropiane për të vepruar: në fonemat, morfemat, sintagmat e gjetura me kujdes si konceptim i bashkësisë gjuhësore.

Literatura

Haugen, E., *Language Planing, Theory and Practice* në “Actet du X Congres International des Linguiste Tome” I, Bucarest, 1969.

F. X. Karam, *Toward a Definition of Language Planning*, në J. A. Fishman (ed.) “Advances in Language Planning”, 1974.

Memushaj, R. *Për shqipen standarde*, Tiranë, 2012.

Mërkuri, N. *Gjuhësi e krahasuar*, Triptik, Tiranë, 2018.

Murati, Q. *Fjalori toponomastik i Kosovës*, Prishtinë, 2021.

Rober, Robin, *Historia e gjuhësisë*, Tiranë, 2007, f. 255-256,

Die philophiscen Schriften von G.W Leibniz, përgatitur nga G. Gerhard, Berlin, 1882 vëll. V, f.263-264, për më tepër shih: S. von Schulenburg, *Leibniz al Sprachforcher*, Frankfurt, 1073.

Rrokaj, Sh., Jubani, A., Bello, Dh., Çepani, A., Rushiti, R., Meniku, L., Xhanari, L., Ndoja, A., *100 vjet pavarësi e shtetit shqiptar*, Tiranë, 2012.

PERFORMANCE ET POLITIQUE LINGUISTIQUE SUR L'ONOMASTIQUE, LA TOPONYMIE

Summary

Les réflexions sur le terme « performance » se reflètent dans l'utilisation de sous-systèmes de langage dans le domaine de l'ononastique. Augmente la recherche sur les performances linguistiques à la suite de la mise en œuvre de la politique linguistique au cours des 100 dernières années. Après des expéditions à 100 toponymes d'un certain quartier de Përmet, il est réalisé des recherches sur la mise en œuvre de politiques linguistiques. Performance en rapport avec le travail des commissions, les

critères utilisés pour les noms, à différentes périodes pour voir concrètement les changements d'un acte officiel à l'autre, l'accès des différents noms de lieux à des périodes relativement éloignées, les efforts continus pour leur albanisation.

L'absence d'organisme, d'agence linguistique pour guider l'administration locale et d'autres institutions a des conséquences dans le domaine de l'onomastique où l'on observe de nombreux toponymes étrangers hérités au fil des ans. Malgré les problèmes qu'elles portent institutionnellement, diverses administrations de l'existence de l'État albanais ont pris des mesures concrètes pour remplacer et réglementer en particulier celles qui ont eu des étymologies étrangères à la suite de la politique linguistique.

Les difficultés à atteindre les performances souhaitées sont également reflétées par d'autres auteurs. Les Balkans centraux et sud-ouest constituaient une certaine zone onomastique au moins depuis l'Antiquité jusqu'au début du Moyen Âge.

- La large présentation de l'auteur reflète également l'attitude consciente de la société en onomastique envers les noms de lieux dans les siècles et aujourd'hui où reviennent des politiques linguistiques non argumentées et non scientifiquement étudiées. Le discours hérité ne reflète guère le changement d'onomasique.